

1 Bilaga 2 Förlängd tidsfrist med skälet *naturliga* 2 *förhållanden*¹

3 Begreppet *naturliga förhållanden* syftar på de förutsättningar som styr hastigheten eller
4 möjligheten för statusen eller potentialen att återhämta sig i en vattenförekomst. Vid tillämpning
5 av förlängd tidsfrist av skälet *naturliga förhållanden* ska åtgärderna vara vidtagna senast år 2027
6 men tid för återhämtning innebär att kvalitetskraven kan bara uppnås efter år 2027. Tabell 1 visar
7 exempel på orsaker och varför återhämtning tar tid. Efterföljande text ger mer utförliga exempel.²

8 Tabell 1. Exempel på orsaker som kan motivera förlängd tidsfrist till följd av naturliga förhållanden samt beskrivning av varför
9 återhämtning tar tid.

Det tar tid för återhämtning av yt- eller grundvattenförekomstens vattenkvalitet	Det tar tid för återhämtning av ytvattenförekomstens fysiska förhållande	Det tar tid för återhämtning av ytvattenförekomstens ekosystem	Det tar tid för återhämtning av grundvattenförekomstens vattennivå och återställning av effekterna av nivåsenkning
Beskrivning (i) Den tid det tar för nedbrytning, spridning eller utspädning av föroreningar (inklusive kemikalier och fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorer) i ytvattenförekomsten, grundvattenförekomsten eller i avrinningsområdet. Inbegripet de ytvattenförekomster, grundvattenförekomster, sediment eller jordar som ingår i det hydrologiska systemet. (ii) Tid för markens buffertkapacitet att återställas avseende försurning och göra det möjligt att öka pH-värdet i ytvattenförekomsten.	Beskrivning (i) Den tid det tar för de hydromorfologiska processerna att återskapa tillräcklig utbredning och kvaliteter av akvatiska habitat efter att åtgärder genomförts. (ii) Den tid det tar för återhämtning av strukturer och kvaliteter i närområden och svämplan efter att åtgärder har genomförts.	Beskrivning (i) Tid för återkolonisering av specifika arter. (ii) Tid för återhämtning av lämplig abundans och åldersstruktur för specifika arter. (iii) Tid för återhämtning från tillfällig närvaro av invasiva främmande arter eller för anpassning till en ny artsammansättning, inklusive invasiva främmande arter.	Beskrivning (i) Tid för återställning av grundvattennivå till balanserade förhållanden efter att överuttag av vatten är åtgärdat. (ii) Tid för återhämtning i anslutna ytvattenförekomster. (iii) Tid för återhämtning i grundvattenberoende ekosystem. (iv) Tid för återställning av påverkade salthalter eller annan intrusion.

10
11 Det kan förekomma osäkerheter³ avseende effekter av åtgärder på de naturliga förhållandena
12 vad gäller förväntad tid för att uppnå god status eller potential. Det kan också förekomma
13 osäkerheter avseende effekterna av pågående, om än minskad, påverkan på specifika naturliga
14 förhållanden vad gäller förväntad tid för att uppnå god status eller potential. Dessa osäkerheter
15 kan vara argument för att besluta om förlängd tidsfrist i de fall osäkerheten är en följd av naturliga
16 förhållanden förutsatt att osäkerheterna beskrivs tillräckligt transparent i förvaltningsplanerna och
17 i av Havs- och vattenmyndigheten angiven databas (VISS). Ett exempel avseende osäkerhet är
18 naturlig variation i det hydrologiska systemet där det behövs övervakning av förbindelser mellan

¹ Denna bilaga bygger på EU-gemensamt dokument. CIS Technical document Natural Conditions in relation to WFD Exemptions, Document endorsed by EU Water Directors at their meeting in Tallinn on 4-5 December 2017.

² Jfr 3.1 Article 4(4) time extensions on grounds of 'natural conditions', CIS Document Natural Conditions in relation to WFD Exemptions, s. 7.

³ Notera att "osäkerhet" i detta sammanhang inte har samma innebörd som "osäkerhet" som definieras i 1 kap. 3 § HVMFS 2019:25 och som berörs vidare i 2 kap. 4 § i samma föreskrifter.

19 yt- och grundvattenförekomster för att minska osäkerheten. När osäkerheten har minskat är det
 20 möjligt att identifiera signifikanta trender i koncentrationen av förorenande ämnen i grundvatten.
 21 Nedan följer exempel på när effekter av åtgärder tar tid.

22 **Exempel 1**

23 Åtgärdscombinationen att gödsla med anpassad mängd, utveckling av odlingssystemet och
 24 spridningsteknik är planerade och kommer vara genomförda senast år 2027 som en följd av
 25 tredje förvaltningscykelns åtgärdsprogram. Syftet med åtgärdscombinationen är att minska
 26 näringsläckaget från åkermark till vattnet. Efter att det har genomförts tar det fortfarande tid innan
 27 upplagrad näring i jorden och halten i vattnet (till exempel fosfor i ytvattenförekomster eller
 28 nitrater i grundvattenförekomster) reducerats så mycket att vattenförekomstens kvalitetskrav kan
 29 uppnås.

30 **Exempel 2**

31 Kvicksilverutsläppen väntas minska. Delvis tack vare åtgärder i form av EU:s lagstiftning om
 32 kvicksilver⁴ och Minamatakonventionen⁵. Men även till följd av att andra relevanta nationella
 33 bestämmelser för att uppfylla kvalitetskraven redan är på plats och tillämpas som en del av
 34 tidigare åtgärdsprogram. Men föroreningarna väntas inte upphöra helt, till exempel på grund av
 35 långväga spridning i atmosfären samt som följd av långsamt utläckage av upplagrad kvicksilver i
 36 skogsmark. Detta leder till att det kommer ta flera decennier innan god kemisk ytvattenstatus kan
 37 uppnås med avseende på kvicksilver.

38 **Exempel 3**

39 Många äldre bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter orsakar fortfarande förhöjda
 40 föroreningshalter i grundvattnet. Den mest effektiva åtgärden, att förbjuda användningen, är
 41 redan vidtagen. I flera områden syns nedåtgående trenderna i halterna, men grundvattnets långa
 42 omsättningstid gör att den naturliga återhämtningen kommer att ta längre tid än till 2027.

43 **Ekologisk status**

44 Tiden för återhämtning av ytvattenförekomsternas tillstånd kan bero på tidsfördröjningen för effekten
 45 på enskilda kvalitetsfaktorer (till exempel tiden det tar för minskning av föroreningar till följd av
 46 genomförandet av åtgärder), men också hur de inbördes beror av varandra (till exempel tiden det
 47 tar för återkolonisering av arter efter att hydromorfologiska processer och livsmiljöer har
 48 säkerställts). Den sammantagna tiden för återhämtning bestäms utifrån den tid det tar för den
 49 kvalitetsfaktor som behöver mest tid för återhämtning.

50 Dessutom styrs tiden för återhämtningen av samspelet mellan de naturliga processerna och
 51 hydrologin i vattenförekomsten med omland och egenskaperna hos historisk och pågående
 52 påverkan. Vatten i sjöar kan till exempel ha en lång omloppstid eller vattendrag och sjöar med
 53 svårvittrad berggrund kommer att ta längre tid att återhämta sig från försurningseffekter än
 54 vattendrag eller sjöar med mer lättvittrad berggrund.

55 Nedan återges ett antal exempel och överväganden för förlängd tidsfrist på grund av *naturliga*
 56 *förhållanden*.

- 58 • **Återställning av vattenkvalitet:** Internbelastning från sediment och näringsläckage från
 59 mark är en vanlig orsak till att återhämtningen tar tid. Även om tillförsel av näringsämnen
 60 eller andra kemiska ämnen har upphört eller minskat kan vattenförekomster hindras från

⁴ EU:s lagstiftning om kvicksilver: http://ec.europa.eu/environment/chemicals/mercury/index_en.htm

⁵ Minamatakonventionen: <http://www.mercuryconvention.org/>

61 att uppnå god ekologisk status eller potential (men också god kemisk status) på grund av
 62 den återstående belastningen i sediment eller genom avrinning från angränsande mark.
 63 Särskilda åtgärder i vattenmiljön kan påskynda återhämtningen (till exempel syresättning,
 64 immobilisering av näringsämnen och hypolimnionavtappning) eller mildra effekterna på
 65 biologin (till exempel biomanipulation i grunda sjöar). Historiska belastningar från
 66 grundvatten kan också ge upphov till en fördröjning av återställning i de
 67 ytvattenförekomster som de är förbundna med.

- 68 • **Återhämtning av ekosystem:** I vissa fall kan ekosystemen ha en naturlig resiliens
 69 avseende förändring som kan behöva avhjälpas med åtgärder. Det kan till exempel vara
 70 biomanipulation i en grund sjö som trots åtgärdad övergödningsproblematik har
 71 svårigheter att återgå till ett naturligt ekosystem. Andra exempel är tiden det tar för träd
 72 och buskar i strandzonen att skapa beskuggning och livsmiljöer eller naturlig
 73 återkoloniseringstid för till exempel ålgräsängar eller fiskpopulationer.
- 74 • **Återhämtning från hydromorfologisk påverkan, till exempel vattenuttag:** Historiskt
 75 överuttag av vatten kan orsaka fördröjd ekologisk återhämtning efter att åtgärder vidtagits
 76 för att minska eller avlägsna vattenuttaget. Även efter att vattenuttaget (till exempel i
 77 angränsande grundvattenförekomster) har avlägsnats eller minskats, kan det ta tid för
 78 återhämtning av i först hand vattenkvalitet och vattenkvantitet och därefter ekosystemet. I
 79 vissa fall har ekosystemen en naturlig tröghet i förmågan att återgå till det ursprungliga
 80 ekologiska tillståndet, vilket försenar återhämtningen ytterligare.
- 81 • **Återhämtning från tillfällig förekomst av invasiva främmande arter:** Det kan ta tid för
 82 ekosystemet att återhämta sig från tillfällig förekomst av invasiva främmande arter eller
 83 för att anpassa sig till en ny artsammansättning, inklusive invasiva främmande arter, och
 84 samtidigt uppfylla villkoren för god ekologisk status.

85 Kemisk ytvattenstatus

86 Det har framkommit i europeiska fallstudier att förbud mot spridning och användning eller
 87 upphörande av verksamhet (till exempel gruvdrift eller tillverkningsprocesser) har medfört att
 88 källorna till prioriterade ämnen på ett betydande sätt har minskat. Orsakerna till att det trots dessa
 89 minskningar tar tid att uppnå god kemisk status kan bland annat omfatta följande faktorer, vilka
 90 även kan vara relevanta för särskilda förorenande ämnen (SFÄ) som ingår i ekologisk status:

- 91 • **Miljögifters persistens**
 92 Exempel på det är PBDE, dioxiner och dioxinlika PCB, tyngre polycykliska aromatiska
 93 kolväten, TBT, PFOS, HCH och kvicksilver. Dessa ansamlas i sediment, växter och djur.
 94 Historiska föroreningar finns därför kvar, särskilt i sediment, och kan fortsätta att påverka
 95 vattenförekomsternas status långt efter det att nya utsläpp av mänskligt ursprung har
 96 upphört.
- 97 • **Mark- och vattensystemens specifika förhållanden**
 98 Antingen genom långsam omsättning i ekosystemet i en sjö eller ett dammsediment,
 99 vilket gör att nedbrytningen av miljögifter fördröjs ytterligare eller genom närvaron av
 100 humös mark som till exempel kan främja metylering av kvicksilver till dess mer giftiga
 101 form.

102
 103 Om det är möjligt av tekniska skäl och med rimliga kostnader att genomföra sanering, till
 104 exempel på en begränsad yta i förhållande till förorenade sediment, ska sådana åtgärder
 105 genomföras.

106 Observera att förekomsten av en hög naturlig bakgrundskoncentration inte är ett skäl för att
 107 tillämpa ett undantag som grundas på naturliga förhållanden. I stället finns möjlighet att vid

108 bedömningen av övervakningsresultaten mot de miljökvalitetsnormer som har sitt ursprung i
 109 direktivet om prioriterade ämnen ta hänsyn till naturliga bakgrundskoncentrationer⁶ för metaller
 110 och deras föreningar, om sådana koncentrationer förhindrar efterlevnad av
 111 miljökvalitetsnormerna.⁷

112 Kvantitativ status grundvatten

113 Hur snabbt återhämtningen av den kvantitativa statusen kan ske efter en genomförd åtgärd beror
 114 på flera faktorer. Hur stor negativ påverkan som fanns att åtgärda spelar givetvis roll. Även
 115 omfattningen av åtgärden har stor betydelse. Uttaget av grundvatten kanske inte har upphört utan
 116 bara minskat i omfattning. Andra viktiga faktorer är grundvattenförekomsternas egenskaper och
 117 klimatrelaterade nederbördsförändringar. Svenska grundvattenförekomster är av mycket
 118 skiftande slag. De små och snabbreagerande magasinen, exempelvis urbergsförekomster och
 119 små sand- och grusavlagringar, har grundvattennivåer som varierar med årstiderna och normalt
 120 återhämtar sig under vintersäsongen. De stora magasinen, i sedimentär berggrund och en del
 121 stora magasin i sand- och grusförekomster, reagerar långsamt och grundvattennivåerna varierar
 122 inte med årstiderna utan har ett mycket långsammare förlopp. Återhämtning i stora
 123 långsamreagerande magasin tar längre tid än återhämtning i små snabbreagerande magasin.

124 Tiden för återhämtning efter negativ påverkan på anslutna ytvattenförekomster beror både på
 125 hur snabbt grundvattennivån i grundvattenförekomsten återhämtar sig och hur lång tid det tar för
 126 ytvattenförekomsten att återhämta sig. Likaså beror tiden för återhämtning efter skada på
 127 grundvattenberoende terrestra ekosystem både på hur snabbt grundvattennivån återhämtar sig
 128 och hur lång tid som krävs för att ekosystemet ska återfå sin artsammansättning och funktion.
 129 Hur stor skadan är på ekosystemet kommer vara avgörande för dess återhämtningstid. Det har
 130 också betydelse hur ekosystemets omgivning ser ut eftersom det exempelvis påverkar hur snabbt
 131 arter kan återkolonisera.

132 Återhämtning efter saltvatteninträngning sker på lite olika sätt beroende på om det är relik
 133 saltvatten under grundvattenförekomsten som stigit upp (horisontellt) eller om det rör sig om
 134 vertikal inträngning av salt havsvatten. Tiden för återhämtning beror på omfattningen av
 135 inträngningen, omfattningen av åtgärden och hur snabbreagerande magasinet är. Samma
 136 principer gäller givetvis om det är frågan om inträngning av någon annan förorening än saltvatten
 137 men då påverkar även föroreningens egenskaper återhämtningstiden.

138 Kemisk grundvattenstatus

139 Grundvattenförekomstens egenskaper har stor betydelse för hur snabbt återhämtning av
 140 grundvattnets kemiska status sker. Små snabbreagerande grundvattenförekomster har generellt
 141 en kortare återhämtningstid än stora långsamreagerande grundvattenförekomster. Samtidigt kan
 142 utspädning i större magasin i vissa fall leda till att halterna snabbare sjunker efter exempelvis
 143 sanering av förorenade områden.

144 Mängden förorening och var föroreningen återfinns påverkar återhämtningstiden. Om
 145 föroreningen finns i ytliga jordlager kan den läcka till grundvattenförekomsten under lång tid, även
 146 efter att användningen upphört. Exempel på detta är äldre bekämpningsmedel och deras
 147 nedbrytningsprodukter. Den mest effektiva åtgärden är genomförd genom att användningen har
 148 förbjudits. Det finns dock rester av ämnena i marken som inte saneras då det inte finns
 149 kostnadseffektiva metoder att tillgå men där ämnena fortsätter bidra till förorening av
 150 grundvattnet.

⁶ Bilaga 2, 5 och 6 HVMFS 2019:25.

⁷ https://circabc.europa.eu/sd/a/2f0bde9-9161-4c8d-8503-d221ab93d718/WD2019-2-3_Implementing%20Metals%20EQS%20DRAFT%20guidance%20WD%20meeting%2026%20Nov%202019.pdf

151 Ämnens egenskaper påverkar också återhämtningstiden. Exempelvis hur hårt ämnet binds till
 152 markpartiklar, hur vattenlösligt det är och hur lång halveringstiden är. Hur omfattande åtgärder
 153 som satts in har också betydelse för hur snabbt återhämtningen sker. Försäljning av ämnet kan
 154 förbjudas men det kan finnas gamla lager som fortfarande gör att ämnet används. Det kan också
 155 vara frågan om att enbart minska användningen, så som ofta är fallet för näringsämnen inom
 156 jordbruket.

157 Grundvattnets kemiska status hänger ihop med den kvantitativa statusen när det gäller
 158 inträngning av saltvatten eller annan förorening. Återhämtningen beror i dessa fall på
 159 omfattningen av inträngningen, omfattningen av åtgärden, magasinets egenskaper och ämnets
 160 egenskaper.

161 Undersökningar som utförs för att bedöma tidsfördröjningen mellan åtgärder och återhämtning
 162 kan till exempel omfatta geokemiska analyser, numeriska modeller eller expertbedömning.
 163 Observera att höga naturliga bakgrundsnivåer inte påverkar grundvattenförekomstens kemiska
 164 status och att det därför inte heller finns behov av att tillämpa undantag. Naturliga
 165 bakgrundsnivåer ska beaktas vid framtagande av riktvärden⁸.

166 Underlag till förlängd tidsfrist på grund av naturliga förhållanden

167 För att säkerställa en tydlig och transparent tillämpning av förlängd tidsfrist på grund av *naturliga*
 168 *förhållanden* behöver följande information lämnas och i av Havs- och vattenmyndigheten angiven
 169 databas (VISS)⁹:

- 170 • Förteckning över åtgärder som föreslås eller redan har vidtagits. Detta så att eventuella
 171 luckor i de åtgärder som krävs kan identifieras och för att information ska finnas om de
 172 nödvändiga åtgärderna är planerade eller redan har vidtagits ska vara tillgänglig.
- 173 • En uppskattning av förväntad tidpunkt efter att åtgärderna genomförts (senast 2027) i
 174 relation till den påverkade kvalitetsfaktorn.
- 175 • Uppgifter om använt underlag, använd metodik, hur säkra åtgärdernas effektivitet är och
 176 huruvida säker den förväntade tidpunkten är.

177
 178 Olika skalor kan vara lämpliga för olika bedömningar eller för olika aspekter av samma
 179 bedömning. Vid val av skala (nationell nivå, avrinningsområde, delavrinningsområde,
 180 vattenförekomst) för de olika bedömningarna bör dessa vara förankrade i relevanta
 181 bestämmelser. I de fall den information som används för att motivera ett undantag samlats in på
 182 en mer aggregerad nivå måste det tydligt framgå att den aggregerade informationen är relevant
 183 för den berörda vattenförekomsten eller gruppen av vattenförekomster.

184 Översikt över andra bedömningar än förlängd tidsfrist på grund av 185 naturliga förhållanden

186 I vissa fall behöver andra alternativ än tillämpning av förlängd tidsfrist på grund av naturliga
 187 förhållanden utredas. Det kan omfatta justering av referensförhållanden, beaktande av naturliga
 188 bakgrundskoncentrationer i statusbedömning, eller tillämpning av undantag enligt 4 kap. 10 eller
 189 15 §§ vattenförvaltningsförordningen, om respektive villkor är uppfyllda. Nedan tabeller ger en
 190 översikt över andra bedömningar än *förlängd tidsfrist på grund av naturliga förhållanden* som kan
 191 vara aktuella för att säkerställa att miljökvalitetsnormen blir korrekt.

⁸ Jfr CIS Guidance Document No. 18 Guidance on Groundwater Status and Trend Assessment.

⁹ 4 kap. 13 § HVMFS 2019:25.

192 Tabell 2. Exempel på justering av referensförhållandena (beaktande av naturliga bakgrundsförhållanden) som kan vara aktuellt
193 för att säkerställa att miljö kvalitetsnormen blir korrekt.

Förhållande	Exempel	Alternativ
Höga nivåer av naturligt förekommande ämnen vid bedömning av ytvattenförekomstens ekologisk status.	Vattendrag som domineras av basflöde där grundvattnet har naturligt höga halter av vissa ämnen. I detta fall är det inte möjligt för vattendraget att uppnå god ekologisk status.	Justera typologi och referensförhållandena alternativt referensvärdet så att vattenförekomsten inte längre har sämre än god status för detta ämne.
Höga nivåer av naturligt förekommande ämnen vid bedömning av grundvattenförekomstens kemiska status.	Höga halter av ämnen i grundvatten som beror av geologiska och naturgivna förhållanden. Kan till exempel gälla arsenik, uran och klorid.	Vid framtagande av riktvärde för en grundvattenförekomst ska en justering uppåt av riktvärdet ske som motsvarar den naturliga bakgrundskoncentrationen.
Återkolonisering av arter	Återkolonisering av arter (till exempel flodkräfta) som tidigare har förekommit naturligt i en vattenförekomst och vars effekter ännu inte återspeglas i de referensförhållanden som tillämpas.	Justera referensförhållandena för de återkoloniserade arterna så att vattenförekomsten kan uppnå god status.
Klimatförändringarnas effekter	Förändrade vattenförhållanden (till exempel hydrologi, artsammansättning, fysikalisk-kemisk egenskaper) till följd av klimatförändringar som är konstaterade och irreversibla.	Justera vattenförekomststyp till lämplig typ och motsvarande referensvillkor. Referensförhållanden och kvalitetskrav bör dock inte ändras på grund av klimatprognoser om det inte finns övertygande belegg för detta. ¹⁰

194

195

196 Tabell 3. Exempel på möjliga fall av mindre stränga kvalitetskrav som kan vara aktuellt för att säkerställa att
197 miljö kvalitetsnormen blir korrekt.

Förhållande	Exempel	Alternativ
Miljökonsekvenser till följd av viktiga pågående samhällsekonomiska verksamheter, som gör det omöjligt eller skulle medföra orimliga kostnader att uppnå god status.	En vattenförekomst oförmåga att återhämta sig till god status på grund av ett motiverat miljömässigt och samhällsekonomiskt behov av fortsatt vattenuttag. Behovet kan inte utan orimliga kostnader tillgodoses på ett sätt som är väsentligt bättre för miljön.	Säkerställ att förutsättningarna i 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen är uppfyllda.

¹⁰ För närmare information, se CIS Guidance Document No. 24.

Förhållande	Exempel	Alternativ
"Ny förorening" av vattenförekomster till följd av återutsläpp eller återcirkulering av föroreningar	Pågående nytillförsel av historiska föroreningar till följd av till exempel störning av kontaminerat sediment genom pågående viktiga pågående samhällsekonomiska verksamheter eller naturliga processer (naturliga tillstånd).	Säkerställ att förutsättningarna i 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen är uppfyllda. Kontrollera huruvida åtgärder såsom sanering av sediment i syfte att uppnå god status inom en definierad tidperiod är omöjligt eller skulle medföra orimliga kostnader.
Effekter av gränsöverskridande eller global förorening.	Miljökonsekvenser hos vattenförekomster är ett resultat av en föroreningskälla utanför Sverige ¹¹ .	Det är utanför vattenmyndighetens kontroll att hantera föroreningskällan, därför kan det finnas grund före ett mindre strängt kvalitetskrav enligt 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen .

198

199
200

Tabell 4. Exempel på möjligt fall av undantag enligt 4 kap. 15 § vattenförvaltningsförordningen – tillfällig försämring som kan vara aktuellt för att säkerställa att miljö kvalitetsnormen blir korrekt.

Förhållande	Exempel	Alternativ
Tillfällig försämring av exceptionella naturliga orsaker eller av naturliga orsaker som inte rimligen hade kunnat förutses eller till följd av olyckor som inte rimligen hade kunnat förutses.	<ul style="list-style-type: none"> • Det tar tid att återgå till normal hydromorfologisk förhållanden efter ett extrema flöden som lett till översvämning. • Miljökonsekvenser efter långvarig torra som inte rimligen hade kunnat förutses. • Det tar tid att återgå till normal kemisk status och fysikalisk-kemiska förhållanden till följd av olyckor (inklusive naturhändelser såsom skred och ras) som inte rimligen hade kunnat förutses. 	Säkerställ att förutsättningarna i 4 kap. 15 § vattenförvaltningsförordningen är uppfyllda.

201

¹¹ Observera att Guidance Document No. 20 beskriver att medlemsstaten måste visa att skälen för att inte uppnå miljömålen ligger utanför dess jurisdiktion och dess behörighet, att samordningsmekanismerna som beskrivs i artikel 3.4 och 3.5 i vattendirektivet bör utnyttjas i största möjliga utsträckning, och att medlemsstaten måste vidta alla åtgärder på sitt eget territorium som inte är omöjliga eller orimligt dyra och bidrar till att uppnå högsta möjliga status. Se även artikel 4.8 och artikel 12 i vattendirektivet samt artikel 6 i direktiv 2008/105/EG ändrat genom direktiv 2013/39/EU.